

Posudek oponenta k diplomové práci

Jméno a příjmení diplomantky: **Karolina REMEŠOVÁ**

Téma práce: **Systém důchodového pojištění a aspekty ovlivňující jeho vývoj s důrazem na demografické změny**

Rozsah práce: **123 632 znaků** (včetně mezer), tj. **69 normostran**

Datum odevzdání práce v tištěné/elektronické podobě: 22. 9. 2022 / 21. 9. 2022

1. Aktuálnost tématu

Diplomantka zvolila aktuální, velmi praktické a zajímavé téma a poukazuje na jeho problematické aspekty.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Zpracování tématu vyžadovalo celkovou dobrou orientaci v obsahu příslušných norem z oblasti práva sociálního zabezpečení. Ke zpracování byly využity běžné metody pro tento druh prací, tj. v daném případě vhodně zvolená metoda deskripční a analytická.

3. Formální a systematické členění práce

Elaborát je členěn do 7 kapitol, které jsou obsahově i rozsahově vyvážené. Dále má práce kapitoly uvozovací a závěrečnou.

V úvodních kapitolách se autorka věnuje historickým souvislostem a obecné charakteristice českého důchodového systému a jeho financování. Za těžiště práce lze označit kapitoly třetí až sedmou. V třetí a čtvrté kapitole autorka rozebírá podmínky nároku na jednotlivá plnění náležející z tzv. prvního a třetího důchodového pilíře. Ocenit je třeba zařazení kapitol páté až sedmé, v nichž se autorka pokouší o analýzu důchodového systému v ČR, zabývá se nejdůležitějšími aspekty, které jej ovlivňují, přitom se zaměřuje na současný a budoucí demografický vývoj, zmiňuje cíle důchodové reformy představené v poslední době a nabízí možné scénáře, jak by se český důchodový systém mohl v budoucnu vyvíjet.

Charakter výkladu je převážně popisný. Téma je nicméně uchopeno pragmaticky, věcně, z textu je patrná snaha o vyčerpání zvolené tematiky a podání komplexní základní informace. Autorka na mnoha místech používá příklady a tabulky, což přispívá k přehlednosti a lepší srozumitelnosti výkladu. S judikaturou autorka bohužel pracuje velmi úsporně a poněkud se zdráhá formulovat vlastní názory. V závěrečné části práce autorka stručně rekapituluje obsah práce a nastiňuje některá reformní opatření směřující ke stabilizaci důchodového systému.

4. Vyjádření k práci

Diplomantka prokázala schopnost zorientovat se ve zvolené problematice, absorbovat potřebné penzum relevantních odborných znalostí a s jejich využitím samostatně vymezit a tvůrčím způsobem řešit konkrétní teoretický a praktický problém v oboru. Výsledkem je srozumitelný materiál na solidní odborné úrovni.

5. Kritéria hodnocení práce

- a. **splnění cíle práce** – cíl práce, jímž bylo „*analyzovat důchodový systém v ČR, zabývat se nejdůležitějšími aspekty, které důchodový systém ovlivňují, zaměřit se na současný a budoucí demografický vývoj a představit možné scénáře vývoje systému důchodového pojištění v ČR*“, se diplomantce v podstatě podařilo naplnit, ačkoliv badatelský potenciál, který zvolené téma nabízí, je nepochybně širší;

- b. samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství** – k závěrečné práci byl vyhotoven protokol o podobnosti s jinými dokumenty o 791 stranách. Práce vykazuje podobnost s 47 dokumenty, a to s maximální mírou podobnosti 6 %. Oponentovi není známa žádná podobná práce;
- c. logická stavba práce** – elaborát má přehlednou, vnitřně vyváženou strukturu a obsahuje všechny předepsané součásti;
- d. práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací** – autorka vycházela z adekvátního okruhu české odborné literatury, zahraniční literaturu nevyužívá; je třeba upozornit, že v kapitole č. 3 věnované podmínkám nároku na dávky důchodového pojištění by bylo záhodno nalézt odbornější zdroj než webové stránky ČSSZ, které jsou určeny laické veřejnosti;
- e. hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)** – hloubka provedené analýzy je přiměřená zvolenému tématu i požadavkům kladeným na tento druh prací, předmětná problematika je prezentována srozumitelně; poznámkový aparát je adekvátní;
- f. úprava práce (text, grafy, tabulky)** – z hlediska formální úpravy má práce dobrou úroveň;
- g. jazyková a stylistická úroveň** – po stylistické a gramatické stránce lze práci hodnotit jako zdařilou, téma je podáno zajímavě a věcně. Pravopisné chyby se v textu prakticky nevyskytují. Je nicméně třeba poukázat na některé závažné terminologické nedostatky (vyskytující se převážně v kapitole 3), které jsou zmíněny níže. Je zřejmé, že autorka si nedokázala osvojit terminologii zákona o důchodovém pojištění, její vyjadřování i uvažování je na mnoha místech neobratné, povrchní a neprávnické.

6. Přípomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

V textu byly identifikovány nepřesné, chybné či přímo nesmyslné formulace, např.

- „věk odchodu do důchodu“ (str. 30, 40),
- „uznat“ důchod (str. 30),
- „základní částka“ (str. 30),
- „do starobního důchodu by měl odejít po odpracování 64 roků a 4 měsíců“ (str. 31),
- „O starobní a předčasný starobní důchod se žádá osobně na úřadech ČSSZ nebo na jejich pobočkách. Žádosti lze podat čtyři měsíce před vznikem nároku na důchod. ... V takových případech lze použít fotokopie kompenzačních listů, výplatních pásek, dokladu o zdanitelných příjmech atd.“ (str. 32)
- zaměňování pojmu „invalidita“ a „invalidní důchod“ (str. 32)
- „Poslední třetí stupeň invalidity znamená pokles míry pracovní schopnosti o více než 70 %.“ (str. 32)
- „Následně je osoba převedena z invalidního důchodového systému do systému starobního důchodu.“ (str. 33)
- „nezbytná doba pojištění“ (str. 33, 34)
- „základní a procentní vyměření“ (str. 34, 36)
- „v den 18. narozenin“ ... „zdravotně postiženým třetího stupně, které se nezúčastnily nezbytné doby pojištění“ (str. 36)
- „Zároveň ani sociální pojištění senioři neplatí, neboť ze sociálního pojištění čerpají penzi.“ (str. 41)
- „Nezaměstnanost a její růst vede k významnému negativnímu dopadu i na důchodové pojištění, jelikož za nezaměstnané osoby odvádí pojistné stát.“ (str. 53)
- „V roce 2022 se jedná o částku alespoň 11 673 Kč (průměrná mzda v roce 2022 činí prozatím 38 911 Kč).“ (str. 48).

Z dalších nedostatků je třeba upozornit na chybnou číslovku „1278“ v příkladu na str. 31 (namísto 1278 má být 1249), v tomto příkladu je zcela opomenuta redukce osobního vyměřovacího základu na výpočtový základ, čímž se dospívá k chybnému výsledku. Poslední odstavec příkladu je chybný, neboť je třeba zohlednit, že v roce 2025 budou zcela odlišné výpočtové parametry jak pro stanovení základní, tak procentní výměry důchodu. V navazující tabulce č. 5, která má patrně dle záměru autorky shrnovat výsledek popsany v příkladu, je

řešena jiná situace (dva muži se stejným osobním vyměřovacím základem odcházejí v roce 2022 do starobního důchodu, avšak u jednoho jde o řádný starobní důchod a u druhého o předčasný). Objevují se rovněž nadbytečné texty, např. text na straně 35 dole vyjadřuje totéž, co tabulka č. 6 na str. 36 nahoře, informace o způsobu stanovení základní výměry důchodu je nadbytečně opakována u výkladu ke každé z dávek. Na str. 37 je uvedena chybná informace o právní úpravě definující pojem nezaopatřené dítě pro důchodové účely.

Diplomantka při obhajobě uvede na pravou míru veškeré výše zmíněné nedostatky, jichž se při tvorbě práce dopustila. Dále vysvětlí, co by v praxi znamenalo „zrušení valorizačního mechanismu“, o němž se zmiňuje na str. 68.

- a. **doporučení/nedoporučení práce k obhajobě** – práci lze doporučit k obhajobě, neboť splňuje předpoklady kladené na příslušný druh kvalifikační práce Právnickou fakultou Univerzity Karlovy;
- b. **navržený klasifikační stupeň** – velmi dobře, popř. dle výsledku ústní obhajoby.

V Praze dne 6. září 2022

JUDr. Roman Lang, Ph.D.
oponent